education
Department of Education
FREE STATE PROVINCE

GRAAD 6

SOSIALE WETENSKAPPE: GESKIEDENIS

NOVEMBER 2025

PUNTE: 40

NASIENRIGLYNE

INSTRUKSIES EN INLIGTING

- Lees elke vraag se nasienriglyne noukeurig deur wanneer jy nasien.
- Hierdie riglyne bestaan uit:

  AFDELING A: Demokrasie en burgerskap [15 punte]

  'n Totaal van vier vrae (Vrae 1 – 4)

  Merk óf Vraag 3 óf Vraag 4. Moenie albei vrae merk nie.

  AFDELING B: Medisyne deur die eeue [25 punte]

  'n Totaal van drie vrae (Vrae 5 – 7)
- Merk elke vraag netjies en leesbaar.

Hierdie nasienriglyne bestaan uit 07 bladsye.

AFDELING A: Demokrasie en burgerskap [15 punte]

VRAAG 1

1. Die prente van die Suid-Afrikaanse wapen en die nasionale vlag (sonder kleure).

1.1

1.1.1 B ✓ (1)

1.2

1.2.1 Waar. ✓ (1)

1.2.2 Waar. ✓ (1)

1.3

1.3.1 Burger ✓ (burgerskap) (1)

1.3.2 Demokrasie. ✓ (1)

[5]

VRAAG 2

2. Antwoorde gebaseer op die twee tabelle wat die nasionale verkiesingsuitslae van 1994 en 2024 toon:

2.1 Nul / 0 /geen / niks ✓ (1)

2.2 ANC✓ (1)

2.3 Enigeen: Aksie SA /VF+/ PA ✓ (1)

2.4 Demokrasie laat baie partye toe. ✓/ toon veelpartystelsel.✓

Resultate verander mettertyd.✓/ mense kan vir enige party stem.✓

Mense stem vir verskillende partye.✓/ Verskillende partye is gevorm.✓

Daar is ou en nuwe partye.✓/ Hoe meer stemme 'n party kry, hoe meer setels kry die party.✓

[Aanvaar enige geldige antwoord] (1)

2.5 Die stelling beteken: (1)

Almal moet dieselfde behandel word. ✓

Niemand is verhewe bo die wet nie, ongeag wie hulle is.✓

Alle mense het dieselfde wetlike regte en verantwoordelikhede✓

Die wet is billik en gelyk van toepassing op alle individue✓

Almal word deur dieselfde wette beoordeel, ongeag hul ras/geslag/agtergrond. ✓

Die regstelsel bevoordeel of diskrimineer niemand nie✓

Elke persoon moet op dieselfde manier deur die wet beskerm / aanspreeklik gehou word. ✓

Alle burgers is onderworpe aan dieselfde reëls en behandeling. ✓

Niemand kry spesiale behandeling in die hof as gevolg van hul posisie of status nie.✓

Almal is gelyk in die oë van die wet, of hulle nou ryk of arm is.✓

[Enige geldige betekenis van die stelling]

2.6 Voorkom chaos✓/verseker billikheid in stemming.✓ (1)

Wette bepaal hoe mense moet optree✓/ orde handhaaf.✓

Verseker dat mense vreedsaam saam kan leef.✓

Wette verseker dat alle burgers gelyke beskerming geniet.✓/ Wette beskerm almal se regte.✓

[Aanvaar enige redelike antwoord]

2.7 Reg op onderwys✓/ beskerming✓/ skuiling✓/ kos✓/ gesondheid✓ (1)

[Aanvaar enige geldige antwoord]

[7]

Merk asseblief óf VRAAG 3 óf VRAAG 4, moenie albei merk nie.

VRAAG 3 – Moenie merk as jy VRAAG 4 sal merk nie

3. Gevallestudie: Regter Pius Langa:

3.1 Hoofregter✓ (1)

3.2 Waar✓ (1)

3.3 Ja, hy het geveg vir geregtigheid/gelykheid/billike howe/vrye howe.✓ (1)
Ja,het gehelp om wette van apartheid na demokrasie te verander.✓
Ja, het vir menseregte geveg.✓
Ja, misdadigers volgens die wet gevonnis.✓
Ja, want hy het gedurende en na apartheid vir geregtigheid en menseregte geveg.✓
Nee, want daar bestaan steeds baie uitdagings om volle gelykheid te bereik.✓
Nee, ander gebiede, soos armoede en onderwys, staar steeds probleme in die gesig.✓
Nee, want ware verandering verg meer as net wetlike hervorming, dit verg aksie ook in gemeenskappe.
[Ken 'n punt toe vir 'n duidelike, geldige rede]

AFDELING A: TOTAAL 15 PUNTE

VRAAG 4 – Moenie merk as jy VRAAG 3 gemerk het nie.

4. Gevallestudie: Fatima Meer:

4.1 Sy het arm gemeenskappe gehelp✓ (1)

4.2 Waar✓ (1)

4.3 Ja, sy het gemeenskappe gehelp✓/ het apartheid beveg✓/ verbeterde onderwys✓ (1)

Nee, want haar bydraes het nie alle gemeenskappe direk bereik nie.✓

[Aanvaar ja of nee met 'n relevante rede]

[3]

AFDELING A: TOTAAL 15 PUNTE

AFDELING B: MEDISYNE OOR DIE EEUE HEEN [25 PUNTE]

VRAAG 5

5. Antwoorde gebaseer op die prente

5.1. Kieme ✓– Soos virusse of bakterieë wat verkoues, griep en ander infeksies veroorsaak.
Vuil of vrot kos✓– Kan maagpyn of voedselvergiftiging veroorsaak. (2)
Val op 'n fiets✓
Drink vuil water✓– Kan siektes soos cholera of diarree veroorsaak.
Nie hande was nie✓– Kieme van vuil hande kan die liggaam binnedring en jou siek maak.
Te veel suiker of gemorskos✓– Kan lei tot gesondheidsprobleme soos diabetes of vetsug.
Kry nie genoeg slaap nie✓– Maak die liggaam swak en makliker om siek te word.
Omring wees deur siek mense✓– Kieme kan van een persoon na 'n ander versprei.
Asemhaling van vuil lug of rook✓– Kan longprobleme of asma veroorsaak.
Nie oefen nie✓– Kan die liggaam mettertyd swak en ongesond maak.
Te koud of te warm word✓– Kan siektes soos hipotermie of sonsteek veroorsaak.
[Aanvaar slegs twee geldige antwoorde]

5.2. Genesers glo siekte beïnvloed ook gees / siel of voorouers wat betrokke is.✓ (1)

Inheemse genesing maak gebruik van voorvaderlike kennis en tradisies.✓

Dit balanseer die fisiese en geestelike welstand.✓

[Aanvaar enige geldige antwoord]

5.3. Maagprobleme✓/ wonde✓/ velsiektes✓/snye✓/brandwonde✓/ hoes✓
inflammasie✓/seer keel
[Aanvaar enige een] (1)

5.4. Paragraafskryf:

5.4.1. Hoofpunte:

✓ Siekte en behandeling is bestudeer
✓ Gebruik medisyne om te genees
✓ Gebruik masjiene/tegnologie
✓ Voorkom siekte (bv. entstowwe)
✓ Help mense om langer te leef/gesond te bly

Voorbeeldparagraaf:

Westerse wetenskap het mense gehelp om van siektes te herstel deur die oorsake van siektes te identifiseer en effektiewe behandelings te ontwikkel. Dokters gebruik masjiene en medisyne om die liggaam te help genees. Wetenskaplikes bestudeer siektes en maak entstowwe om te keer dat mense baie siek word. Hospitale gebruik Westerse wetenskap om pasiënte veilig en gesond te hou. Dit help mense om langer te leef en beter te voel.✓

Merkrubriek:

VLAK	BESKRYWERS	PUNTE
1	- Geen begrip van hoe Westerse wetenskap siektes help genees nie. - Ontbrekende onderwerpsin of struktuur. - Mag nie-relevante inligting kopieer / nie oor die onderwerp skryf nie.	**0 - 1**
2	- Paragraaf toon 'n mate van begrip van die onderwerp. - Sluit 2–3 relevante idees in, bv. die gebruik van medisyne, masjiene of entstowwe. - Beperkte struktuur: mag dalk 'n duidelike onderwerpsin of gevolgtrekking kortkom. - Sommige ondersteuning vir idees, maar nie duidelik verduidelik nie.	**2 - 3**
3	- Beantwoord die vraag volledig met ten minste 4–5 relevante besonderhede. - Duidelike onderwerpsin, ondersteunende sinne en 'n slotsin. - Verduidelik hoe Westerse wetenskap help (bv. medisyne, entstowwe, tegnologie, hospitale). - Kan voorbeelde of gevolge insluit (bv. mense leef langer of bly gesond).	**4 - 5**
TOTAAL		**5**

(5)

[9]

VRAAG 6

6. Gevallestudie wêreld se eerste hartoorplanting:

6.1 Dr. Christiaan Barnard✓ (1)

6.2 Sy hart was baie siek /swak. ✓ (1)

6.3 Longontsteking✓ (1)

6.4 Hulle het geleer: (2)

Dit het dokters gehelp om hartchirurgie te verbeter ✓en te leer hoe om te keer dat die liggaam 'n nuwe orgaan verwerp. ✓

Hoe om 'n siek hart met 'n gesonde een te vervang.✓

Hoe die liggaam op 'n nuwe hart reageer.✓

En hoe om pasiënte na die operasie te versorg.✓

Die liggaam kan die nuwe hart verwerp .✓

Medisyne is nodig om die liggaam te help om ‘n nuwe hart te aanvaar.✓

[Enige redelike twee]

6.5 Edward Jenner: Aansteeklike siektes:

6.5.1 Inenting beskerm mense teen siektes. ✓ (1)

6.5.2 Ja: Het gehelp om baie lewens te red.✓ ✓ (2)

Nee: Riskant, onveilig om op kind te toets.✓✓

[Aanvaar ja of nee met 'n geldige rede]

[8]

VRAAG 7

7 Louis Pasteur en Robert Koch:

7.1 Kiemteorie ✓ (1)

7.2 Pas die kolomme bymekaar: (2)

Antwoordkolom
7.2.1 **B** ✓
7.2.2 **A** ✓

7.3 TB kan deur die lug van een persoon na 'n ander versprei. ✓

Dit kan versprei word deur hoes, nies, lag, ens. wanneer druppels ingeasem word deur 'n ander persoon.✓

[Aanvaar enige geldige verduideliking] (1)

7.4 Hy het pasteurisasie ontdek, wat voedsel soos melk veilig hou deur kieme dood te maak.✓

Hy het entstowwe ontwikkel, wat mense steeds teen gevaarlike siektes beskerm.✓

[Aanvaar enige redelike verduideliking] (2)

7.5 Beide Pasteur en Koch:

Ontdek dat kieme siektes veroorsaak. ✓

Ontdek kieme.✓

Het gehelp om siektes te voorkom.✓

[Aanvaar enige geldige antwoord] (2)

[8]

TOTAAL AFDELING B: 25 PUNTE

GROOTTOTAAL: 40 PUNTE